

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
עדכון אחרון: כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024	27 מאי 1990; 12 אוגוסט 1993; 16 מאי 2001; 1 ינואר 2003

10.8 בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי

תוכן עניינים

- א. מבוא 1
- ב. בקשת פיצויים של נאשם שזוכה או שכתב האישום נגדו בוטל, לפי סעיף 80 לחוק העונשין 2
 - (1) התכליות, תנאי הסף ועילות הפיצוי 2
 - (2) עילות הפיצוי ונטל ההוכחה 3
 - (3) עילת "לא היה יסוד להאשמה" 3
 - (4) עילת "נסיבות אחרות מצדיקות" 6
 - (5) מועד הגשת הבקשה לפי סעיף 80 וסדרי הדין החלים 8
 - (6) ראשי הנזק בגינם ניתן לפסוק פיצוי לפי סעיף 80 9
 - (7) בקשה לפיצויים לפי סעיף 80 בגין מעצר בפיקוח אלקטרוני 10
 - (7) גיבוש עמדה והתייעצות עם הפרקליטות האזורית 10
 - (8) ערעור על החלטה בבקשה לפי סעיף 80 10
- ג. בקשת פיצויים של חשוד לפי סעיף 38(א) לחוק המעצרים 11
- ד. בקשת פיצויים של נאשם שזוכה במסגרת משפט חוזר 12

א. מבוא

הנחיה זו עוסקת בבקשות פיצויים מהמדינה של נאשמים וחשודים במסגרת הליך פלילי:

- (א) בקשת נאשם שזוכה או שכתב האישום נגדו בוטל – מכח סעיף 80 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").
- (ב) בקשת חשוד שהיה עצור והתיק נגדו נסגר – מכח סעיף 38(א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996.
- (ג) בקשת נאשם שזוכה בהליך של משפט חוזר – מכח סעיף 31(ג) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984.

מטרת ההנחיה היא להתוות את שיקול דעתו של התובע ולסייע בגיבוש עמדה ומענה לבקשות פיצויים.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
27 מאי 1990 ; 12 אוגוסט 1993 ; 16 מאי 2001 ; 1 ינואר 2003	עדכון אחרון : כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024

ב. בקשת פיצויים של נאשם שזוכה או שכתב האישום נגדו בוטל – סעיף 80 לחוק העונשין

המסגרת החוקית

1. סעיף 80 לחוק העונשין קובע:

80(א) משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 בסכום שייראה לבית המשפט; במשפט שמנהל קובל רשאי בית המשפט להטיל על הקובל תשלום כאמור.

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, סכומי מקסימום להוצאות ולפיצויים האמורים.

(ג) החלטת בית המשפט לפי סעיף זה ניתנת לערעור כפסק דין בפלילים.

2. **תקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), התשמ"ב-1982 (להלן: "התקנות" או "תקנות הפיצויים")** חלות על בקשות פיצויים ומסדירות, בין היתר, את מועד הגשת הבקשה, את אופן הגשתה ואת סדרי הדין החלים עליה. כמו כן, הן קובעות מהו שיעור הפיצוי המרבי שנאשם יכול לקבל על הוצאות הגנה וימי מעצר או מאסר.

בקשת פיצויים לפי סעיף 80 לחוק העונשין – התכליות, תנאי הסף ועילות הפיצוי

3. **פיצויים לפי סעיף 80 לחוק העונשין – איזון בין זכויות ואינטרסים:** הפיצוי שניתן לפסוק לטובת נאשם מכח סעיף 80 נועד, בין היתר, לאזן בין הזכות לחירות ולפרטיות מחד גיסא, לבין האינטרס הציבורי בהעמדת עבריינים לדין והצורך שלא לרפות את ידי התביעה מאידך גיסא.¹ **נקודת המוצא היא שפיצוי לנאשם שזוכה אינו ניתן באופן אוטומטי, אלא שמור למקרים חריגים.**² בית המשפט אינו מחויב לפסוק פיצויים, אלא החוק מונה מקרים שבהתקיימם בית המשפט רשאי לפסוק פיצויים.

4. **סעיף 80 קובע תנאי סף חלופיים להגשת בקשה לפיצויים.**³ רק נאשם שאחד התנאים מתקיים בעניינו עומד בתנאי הסף:

¹ ע"פ 5851/19 מדינת ישראל נ' אברג'ל, פסי' 9 לפסק הדין של כב' השופט מינץ (נבו 2.2.2020) (להלן: עניין אברג'ל); ע"פ 4466/98 דבש נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(3) 73, פסי' 35 לפסק הדין של כב' השופט חשין (2002) (להלן: עניין דבש).
² עניין אברג'ל, לעיל ה"ש 1, בפסי' 9 לפסק הדין של כב' השופט מינץ; ע"פ 4818/18 הריסון נ' מדינת ישראל, פסי' 4 לפסק הדין של כב' השופט הנדל (נבו 5.8.2019) (להלן: עניין הריסון). לסקירת משפט משווה, ראו ע"פ 5695/14 עבד אלקאדר נ' מדינת ישראל, (נבו 2.9.2015) (להלן: עניין עבד אלקאדר).
³ ע"פ 303/02 חמדאן נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(2) 550, פסי' 6 לפסק הדין של כב' השופט ריבלין (2003) (להלן: עניין חמדאן).

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
עדכון אחרון: כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024	27 מאי 1990; 12 אוגוסט 1993; 16 מאי 2001; 1 ינואר 2003

(א) **הנאשם זוכה** – בין בהליך העיקרי, בין בהליך ערעור, ובין במשפט חוזר.⁴ בין אם זוכה בתום משפטו, בין אם לאחר קבלת טענת אין להשיב לאשמה, ובין אם זוכה כיוון שהתביעה חזרה בה מהאישום לאחר שהנאשם השיב לאישום לפי סעיף 94(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: "**חוק סדר הדין הפלילי**").

(ב) **כתב האישום בוטל בהסכמה** לאחר מתן תשובה לאישום, לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי.

עילות הפיצוי הקבועות בסעיף 80 לחוק העונשין ונטל ההוכחה

5. **עילות הפיצוי:** עמד נאשם באחד מתנאי הסף המפורטים לעיל, עליו להראות שמתקיימת בעניינו לפחות אחת העילות המנויות בסעיף 80 לחוק העונשין:

(א) לא היה יסוד להאשמה.

(ב) נסיבות אחרות מצדיקות.

נאשם יכול לטעון בבקשתו לפיצויים שאחת, או שתי העילות מתקיימות בעניינו. נטל ההוכחה רובץ על המבקש.⁵

6. **בכל בקשה לפי סעיף 80 ישקול התובע האם נגרם לנאשם עוול.**⁶ ודוק, עוול עלול להיגרם גם במקרים בהם מלכתחילה היה יסוד להגשת כתב האישום;⁷ ולעומת זאת, גם כשהנאשם זוכה זיכוי מוחלט, הדבר לא מלמד בהכרח כי נגרם לו עוול.

עילת "לא היה יסוד להאשמה"

7. עילת לא היה יסוד להאשמה היא עילה צרה, דווקנית ומתוחמת.⁸ העילה תתגבש במצבים חריגים של זדון, חוסר תום לב, רשלנות חמורה ביותר, או אי סבירות מהותית ובולטת בהגשת כתב האישום.⁹ משכך, מתן פיצוי מכח עילה זו אינו שכיח.¹⁰ עם זאת, לא רק מקרים שבהם לא היה כל יסוד להאשמה יכולים להיכנס לגדר עילה זו, אלא גם מקרים בהם היסוד להאשמה רעוע.¹¹

⁴ לעניין בקשת פיצויים של נאשם שזוכה במסגרת משפט חוזר, בעניין **עבד אלקאדר**, לעיל ה"ש 2, בפס' 19 לפסק הדין של כב' השופטת ברון נקבע, כי סעיף 80 לכאורה לא מסייג את תחולתו במקרים של זיכוי במסגרת משפט חוזר. נאשם שזוכה במשפט חוזר יכול להגיש בקשה לפי סעיף 80, אולם לערכאה שזיכתה אותו יש סמכות להורות על מתן פיצוי גם מכוח סעיף 31(ג) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. לעניין בקשת פיצויים לאחר זיכוי במסגרת משפט חוזר, ראו גם את פרק ד' להלן.

⁵ ע"פ 2255/15 **אגבריה נ' מדינת ישראל**, פס' 8 לפסק הדין של השופט מזוז (נבו 22.3.2016) (להלן: עניין **אגבריה**); עניין **דבש**, לעיל ה"ש 1, בפס' 65 לפסק הדין של השופט חשין.

⁶ ע"פ 1109/09 **שיבלי נ' מדינת ישראל**, פס' י"ג-י"ד לפסק הדין של כב' השופט רובינשטיין (נבו 4.1.2010) (להלן: עניין **שיבלי**); עניין **עבד אלקאדר**, לעיל ה"ש 2, בפס' 17 לפסק הדין של כב' השופטת ברון. ביחס לשיקולים נוספים שיש לשקול ר' סעיף 13 להנחיה.

⁷ ע"פ 853/19 **מור נ' מדינת ישראל**, פס' 8 לפסק הדין של השופטת ברק ארז (נבו 7.11.2019) (להלן: עניין **מור**).

⁸ ע"פ 4121/09 **שגיא נ' מדינת ישראל**, פס' 12 לפסק הדין של כב' השופט גיבראן (נבו 2.3.2011) (להלן: עניין **שגיא**).

⁹ ע"פ 7235/16 **כהן נ' מדינת ישראל**, פס' 12 לפסק הדין של כב' השופט מיץ (נבו 11.02.2018) (להלן: עניין **כהן**).

¹⁰ עניין **מור**, לעיל ה"ש 7, בפס' 7 לפסק הדין של כב' השופטת ברק-ארז.

¹¹ עניין **דבש**, לעיל ה"ש 1, בפס' 47 לפסק הדין של כב' השופט חשין.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
27 מאי 1990 ; 12 אוגוסט 1993 ; 16 מאי 2001 ; 1 ינואר 2003	עדכון אחרון : כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024

8. המבחן לקיומה של עילת לא היה יסוד להאשמה הוא **אובייקטיבי**, מבחן של **התובע**

הסביר והסיכוי הסביר להרשעה:¹² לצורך גיבוש עמדה שיקול התובע אם בהינתן המסד הראייתי שהיה בידי התביעה **ערב הגשת כתב האישום**, היה תובע סביר מגיע למסקנה שקיים סיכוי סביר להרשעה. התערבות בשיקול דעת התביעה, תהיה מצומצמת ביותר ותתרחש רק כשהחלטה להגיש כתב אישום היתה בלתי סבירה בעליל.¹³

9. בבחינת שיקול דעת התביעה ערב הגשת כתב האישום, לצורך גיבוש עמדה, יתן התובע דעתו להבחנה בין מצב שבו בחינת המארג הראייתי שהיה בפני התביעה ערב הגשת כתב האישום מצביעה על כך שלא היה יסוד להאשמה, לבין מצב שבו הזיכוי נבע מהתפתחות ראייתית מאוחרת, או מהאופן שבו בית המשפט פרש את הראיות שהוצגו בפניו.¹⁴ מטבע הדברים, מצב של התפתחות ראייתית מאוחרת, או פרשנות אחרת שנתן בית המשפט לראיות שהוצגו בפניו, יהיו שיקול משמעותי בקביעה לפיה היה יסוד להאשמה. יודגש, גם אם ניתן היה לצפות מראש את האפשרות של התפתחות ראייתית או של פרשנות שונה שנתן ביהמ"ש לראיות שהוצגו בפניו, אין הדבר מלמד בהכרח על כך שתובע סביר היה מגיע למסקנה שאין יסוד להאשמה.

10. לצורך גיבוש עמדה, יבחן התובע לא רק את המסד הראייתי שהיה בפועל בידי התביעה ערב הגשת כתב האישום, אלא גם את הראיות שהיו צריכות להיות בידה באופן סביר. התרשלות המדינה שהביאה לכך שהתשתית הראייתית ערב הגשת כתב האישום היתה חסרה באופן בולט, כך שלא נאספו ראיות שהיה בהן פוטנציאל ממשי ללמד על חפותו של הנאשם, או למצער לכרסם באופן משמעותי בראיות המלמדות על אשמתו, יכולה להקים עילה של העדר יסוד להאשמה.¹⁵ עם זאת, הדגש בעילה זו הוא על שיקול דעתה של התביעה ולא על מחדלי החקירה המשטרית.¹⁶

גיבוש מענה לטענת העדר יסוד להאשמה

11. לצורך גיבוש מענה לטענת העדר יסוד להאשמה ייתן התובע דעתו לנושאים המפורטים להלן:

¹² עניין **כהן**, לעיל ה"ש 9, בפס' 12 לפסק הדין של כב' השופט מינץ.
¹³ עניין **שגיא**, לעיל ה"ש 8, בפס' 12 לפסק הדין של כב' השופט גיבראן.
¹⁴ עניין **כהן**, לעיל ה"ש 9, בפס' 8 לפסק הדין של כב' השופט מינץ; עניין **אברג'ל**, לעיל ה"ש 1, בפס' 15 לפסק הדין של כב' השופט מינץ.
¹⁵ עניין **חמדאן**, לעיל ה"ש 3, בפס' 8 לפסק הדין של כב' השופט ריבלין.
¹⁶ ע"פ 1042/13 **קקון נ' מדינת ישראל**, פס' 11 לפסק הדין של כב' השופט דנציגר (נבו) 25.06.2014 (להלן: עניין **קקון**). מנגד, ראו גם את ע"פ 11024/02 **מנצור נ' מדינת ישראל**, פ"ד נח(1) 436, פס' 8 לפסק הדין של כב' השופטת חיות (2003) (להלן: עניין **מנצור**) שם נאמר: "ייתכנו מקרים שבהם התרשלות המשטרה בחקירה עשויה לבסס טענה כי לא היה יסוד להאשמה, אך אין זה המקרה שבפנינו".

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
עדכון אחרון: כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024	27 מאי 1990; 12 אוגוסט 1993; 16 מאי 2001; 1 ינואר 2003

(א) **המסכת הראייתית שהיתה בידי התביעה ערב הגשת כתב האישום.** בהקשר זה ניתן

וצריך להתייחס במענה לטענה, גם לחומר שנמצא בתיק החקירה ולא הוגש לבית המשפט במהלך המשפט, ככל שהיווה חלק מהבסיס להחלטה על הגשת כתב האישום.

(ב) **בחינת טיב הזיכוי:** ככלל, זיכוי מחמת הספק מלמד על כך שלא מתקיימת עילת העדר

יסוד להאשמה.¹⁷ אם בית המשפט לא מצא לנכון לקבוע כי המעשים שיוחסו לנאשם לא בוצעו על ידו, יהיה זה שיקול לחיזוק המסקנה שאין בפנינו מצב של העדר יסוד להאשמה.¹⁸

(ג) **ראיות לכאורה:** בתיק שהוגש כתיק מעצר, יש לבחון את הקביעות הנוגעות לראיות

לכאורה בהליך המעצר.¹⁹

(1) אם בית המשפט קבע כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת המיוחס לנאשם, קשה להלום טענה שכתב האישום הוגש בחוסר סבירות.²⁰ זאת, כיוון שבית המשפט אשר בחן לגופן את הראיות במסגרת הליך המעצר בקבעו שקיימות ראיות לכאורה להוכחת המיוחס, כבר הפעיל, הלכה למעשה, ביקורת שיפוטית על החלטת התביעה להגיש כתב אישום ואישר, בהחלטה שיפוטית, כי היה יסוד להאשמה.

(2) אם ההגנה הסכימה לקיומן של ראיות לכאורה, לצורך מעצרו של הנאשם עד לתום ההליכים נגדו, יקשה הדבר על קבלת הטענה שתובע סביר לא היה מגיש כתב אישום על בסיס אותן הראיות.²¹

(ד) **האם במהלך ההליך העיקרי טען הנאשם טענת "אין להשיב לאשמה"? על פי הפסיקה**

יש דמיון בין טענת אין להשיב לאשמה לבין עילת לא היה יסוד להאשמה.²²

(1) **טענת אין להשיב לאשמה נטענה והתקבלה:** כאשר כלל הראיות שהיו בתיק החקירה (עדויות בעל פה וראיות בכתב) התקבלו לתוך תיק בית המשפט ולא היתה התפתחות ראייתית שהובילה לקבלת הטענה, קבלת טענת אין להשיב לאשמה עשויה ללמד על העדר יסוד להאשמה.²³ זאת, בפרט כאשר התביעה הסכימה לזיכוי בתום פרשת התביעה.²⁴ אולם מובן שאם היתה התפתחות

¹⁷ ע"פ 5140/05 זגורי נ' מדינת ישראל, פס' י' לפסק הדין של כב' השופט רובינשטיין (נבו) 24.6.2007.

¹⁸ עניין מור, לעיל ה"ש 7, בפס' 2 לפסק הדין של כב' השופט מלצר.

¹⁹ למעלה מן הצורך יובהר, שכל שהוגש ערר הנוגע לראיות לכאורה, יש לבחון גם את הקביעות הנוגעות לראיות שנקבעו בהחלטה בערר.

²⁰ עניין אברג'ל, לעיל ה"ש 1, בפס' 14 לפסק הדין של כב' השופט מינץ; ראו בהקשר זה גם את ע"פ 1767/94 יוסף נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(1) 505, בפס' 14 לפסק הדין של כב' השופט ברק (1999) (להלן: עניין יוסף), שם נקבע כי קביעה שקיימות ראיות לכאורה לא חוסמת טענה של העדר יסוד לאשמה, אולם הדבר מהווה שיקול.

²¹ עניין מור, לעיל ה"ש 7, פס' 26 לפסק הדין של כב' השופטת ברק-ארז, פס' 2 לפסק הדין של השופט מלצר.

²² ע"פ 1524/93 מיכאלשווילי נ' מדינת ישראל, מח(2) 650, פס' 9 לפסק הדין של כב' השופט בד' (1994) (להלן: עניין מיכאלשווילי).

²³ שם, בפס' 10 לפסק הדין של כב' השופט בד'; ע"פ 3583/94 לעדן נ' מדינת ישראל, מח(5) 793, פס' 5 לפסק הדין של כב' השופט בד' (1994).

²⁴ עניין מיכאלשווילי, לעיל ה"ש 22, בפס' 10 לפסק הדין של כב' השופט בד'.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
27 מאי 1990 ; 12 אוגוסט 1993 ; 16 מאי 2001 ; 1 ינואר 2003	עדכון אחרון : כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024

ראייתית שהובילה להסכמת התביעה לזיכוי, או לקבלת טענת אין להשיב לאשמה, אין להסיק מכך על התשתית הראייתית ערב הגשת כתב האישום.²⁵

(2) **טענת אין להשיב לאשמה נטענה ונדחתה:** במקרים בהם ההגנה העלתה טענת אין להשיב לאשמה והיא נדונה ונדחתה, ככלל יש בכך כדי ללמד על כך שלדעת בית המשפט היה יסוד להאשמה,²⁶ זאת אף אם בסופו של יום הנאשם זוכה.

(3) **ההגנה לא טענה כי אין להשיב לאשמה:** הימנעות ההגנה מלהעלות טענת אין להשיב לאשמה בתום פרשת התביעה, עשויה ככלל ללמד על כך שבזמן אמת ההגנה לא סברה שכתב האישום הוגש על בסיס ראיתי רעוע במידה שלא היה יסוד להאשמה.²⁷

(ה) **זיכוי במסגרת ערעור:** אם הנאשם הורשע בערכאה הדיונית וזוכה רק במסגרת ערעור, המשוכה העומדת בפניו, להוכיח שלא היה יסוד להאשמה, תהיה מטבע הדברים גבוהה עוד יותר. ככלל, החלטת הערכאה הדיונית להרשיע, מקשה על קבלת הטענה שהתביעה פעלה בחוסר סבירות כשהחליטה להעמיד לדין.

עילת "נסיבות אחרות מצדיקות"

12. עילת "נסיבות אחרות מצדיקות", נוסחה במכוון באופן עמום, המותיר לבית המשפט **שיקול דעת רחב**.²⁸ במשך השנים התגבשו בפסיקה **מבחני עזר** שנועדו לסייע לבית המשפט להגיע למסקנה האם במקרה שבפניו קיימות נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי, אם לאו: טיב הזיכוי, נסיבות אישיות של הנאשם, נסיבות שעניינן הליכים המשפט בכללם, התנהגות המשטרה והתביעה, התנהגות הנאשם בחקירה ובמשפט וסוג העבירה והעונש לו היה צפוי הנאשם אלמלא הזיכוי.²⁹

יודגש, כי שיקול הדעת שמור לבית המשפט. אף אחד מהמבחנים שיפורטו להלן אינו תנאי שאין בלתו למתן פיצוי, ואין תנאי שבהתקיימו יימנע בהכרח פיצוי מהנאשם (כל עוד הנאשם עומד בתנאי הסף, שפורטו לעיל בסעיף 4).

רשימת השיקולים אינה רשימה סגורה וניתן לשקול גם שיקולים פרטניים ושיקולים כלליים של מדיניות משפטית.³⁰

²⁵ שם; ע"פ 6721/01 **עזאם נ' מדינת ישראל**, פ"ד נז(3) 73, בפס' 7 לפסק הדין של כב' השופט טירקל (2003) (להלן: עניין **עזאם**).

²⁶ עניין **מנצור**, לעיל ה"ש 16, בפס' 8 לפסק הדין של כב' השופט חיות.

²⁷ ע"פ 12003/05 **חמודה נ' מדינת ישראל**, בפס' 16 לפסק הדין של כב' השופט לוי (נבו 18.9.2008).

²⁸ ע"פ 7826/96 **רייש נ' מדינת ישראל**, נא(1) 481, פס' 2 לפסק הדין של כב' השופט זמיר (1997).

²⁹ עניין **דבש**, לעיל ה"ש 1, עניין **כהן**, לעיל ה"ש 9, בפס' 13 לפסק הדין של כב' השופט מינץ; ראו גם ע"פ 1442/12 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פס' 6 לפסק הדין של כב' השופט עמית (נבו 26.2.13) (להלן: ע"פ 1442/12).

³⁰ שם; עניין **מור**, לעיל ה"ש 7, בפס' 13 לפסק הדין של כב' השופטת ברק-ארז.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
27 מאי 1990 ; 12 אוגוסט 1993 ; 16 מאי 2001 ; 1 ינואר 2003	עדכון אחרון : כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024

גיבוש מענה לטענת "נסיבות אחרות מצדיקות"

13. לצורך גיבוש מענה לבקשת פיצויים שנטענת בה טענת "נסיבות אחרות מצדיקות" ייעזר

התובע במבחני העזר שיושמו בפסיקה :

(א) **בחינת טיב הזיכוי** : טיב הזיכוי הוכר בפסיקה כשיקול משמעותי:³¹

(1) **זיכוי מלא ומוחלט לעומת זיכוי מחמת הספק** : אם מדובר בזיכוי מלא ומוחלט,

תגבר הנכונות של בית המשפט לפצות את הנאשם. זאת, להבדיל ממקרה שבו

הזיכוי הוא מחמת הספק.³² זיכוי מחמת הספק מהווה שיקול נכבד ומשמעותי

נגד מתן פיצוי.³³ הפסיקה התייחסה גם לזיכוי שהוגדר כזיכוי טכני, ככזה

שאינו תומך במתן פיצוי, אך הובהר, כי הבחינה היא לא רק של האופן שבו

הגדיר בית המשפט את הזיכוי, אלא בכל מקרה ייבחנו גם **נסיבות הזיכוי**.³⁴

(2) **מקרים בהם טיב הזיכוי אינו מוגדר באופן ברור** : לעיתים בית המשפט לא

מגדיר בהכרעת הדין את טיב הזיכוי (מלא / מחמת הספק) ואז ייבחנו נסיבות

הזיכוי. ישנם מצבים שבהם בדרך כלל טיב הזיכוי אינו מוגדר :

א. **זיכוי בשל תחולתה של הגנה** : נפסק, כי כאשר נאשם זוכה בשל הגנה

שעמדה לו, יש מקום לבחון האם מדובר בהגנה פוטרת או מצדיקה.³⁵

מטבע הדברים, אם ההגנה מצדיקה, ניתן לטעון שהדבר דומה לזיכוי

מלא ואילו אם ההגנה פוטרת, ניתן לטעון שהדבר דומה לזיכוי חלקי.

ב. **זיכוי בעקבות חזרה מכתב אישום** : נראה, כי אין בפסיקת בית המשפט

תשובה חד משמעית לשאלה האם זיכוי בעקבות חזרה מכתב אישום

דומה לזיכוי מלא או לזיכוי חלקי וכל מקרה ייבחן על פי נסיבותיו.³⁶

(ב) **נסיבות האישיות של הנאשם (נסיבות חיצוניות למשפט)** : בחינת מידת הפגיעה של

ההליך בנאשם הספציפי – כגון פגיעה בבריאותו, בשמו הטוב, במשפחתו וכו'.³⁷

³¹ עניין **שיבלי**, לעיל ה"ש 6, בפס' י"ג לפסק הדין של כב' השופט רובינשטיין.

³² ע"פ 1382/00 **בן ארויה נ' מדינת ישראל**, נז(4) 714 (2002).

³³ ע"פ 1325/19 **פלוגי נ' מדינת ישראל**, בפס' 7 לפסק הדין של כב' השופטת ברוך (נבו 19.1.2020) (להלן : ע"פ 1325/19); בע"פ 8616/19 **חברוני נ' מדינת ישראל** (נבו 15.3.2020) (להלן : ע"פ 8616/19). המערער טען שיש לאפשר לו לערער על טיב הזיכוי בנימוק שלטיב הזיכוי יש השפעה על יכולתו לקבל פיצויים לפי סעיף 80. נקבע כי השיקול של טיב הזיכוי הוא רק אחד השיקולים שבית המשפט שוקל והערעור נמחק כאמור.

³⁴ עניין **חמדאן**, לעיל ה"ש 3, בפס' 11 לפסק הדין של כב' השופט ריבלין.

³⁵ עניין **שיבלי**, לעיל ה"ש 6, פסק הדין של כב' השופט לוי.

³⁶ כך למשל בעניין **הריסון**, לעיל ה"ש 2, בית המשפט העליון ראה בחזרה מכתב האישום מצב המקביל לזיכוי מלא ומוחלט. בע"פ 4492/01 **עשור נ' מדינת ישראל**, נז(3) 734 (2003), (להלן : עניין **עשור**), ראה בית המשפט בחזרה מכתב אישום זיכוי שהוא אמנם מלא, אך ציין כי הוא שונה מזיכוי מלא הכולל קביעה שהנאשם לא ביצע את העבירה. כך גם בע"פ 6137/05 **שלומוב נ' מדינת ישראל** (נבו 8.1.07) (להלן : עניין **שלומוב**). לעומת זאת בעניין **מור**, לעיל ה"ש 7, ציין בית המשפט לעניין טיב הזיכוי, כי מדובר "אך בחזרה מכתב אישום" מבלי שניתנה הכרעה פוזיטיבית שקובעת שהנאשם לא ביצע את המיוחס לו. יוער כי בעניין **הריסון**, התביעה חזרה בה מהאישום באופן חד צדדי בטרם שמיעת ראיות, ובעניין **עשור** חזרה בה התביעה מהאישום בטרם החלה פרשת ההגנה. לעומת זאת, בעניין **שלומוב** ובעניין **מור**, התביעה חזרה בה מכתב האישום נגד הנאשמים במסגרת הסדר טיעון כולל (אשר במסגרתו הודה והורשע נאשם אחר בכתב האישום).

³⁷ עניין **כהן**, לעיל ה"ש 9, בפס' 13 לפסק הדין של כב' השופט מינץ; עניין **הריסון**, לעיל ה"ש 2.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
עדכון אחרון: כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024	27 מאי 1990; 12 אוגוסט 1993; 16 מאי 2001; 1 ינואר 2003

- (ג) **נסיבות שעניינן הליכי המשפט בכללם:** יש לבחון בין היתר את משך תקופת המעצר, ככל שהנאשם היה עצור. ככל שהנאשם היה עצור במשך תקופה ארוכה, הדבר יהווה שיקול לפסיקת פיצויים ולהפך.³⁸ יש לתת את הדעת לשאלה האם הנאשם היה עצור תקופה העולה על תשעה חודשים, אם לאו.³⁹
- (ד) **התנהגות המשטרה והתביעה:** בית המשפט יבחן האם היתה התנהגות רשלנית או זדונית מצד המשטרה או התביעה.⁴⁰

(ה) **התנהגות הנאשם בחקירה ובמשפט:** בהקשר זה יש לבחון האם הנאשם הביא בהתנהגותו להעלאת החשדות נגדו, לפתיחה בחקירה, או להגשת כתב אישום,⁴¹ והאם התנהלותו הביאה להתארכות משפטו שלא לצורך. במסגרת זו, יש מקום לבדוק האם הנאשם שיקר בחקירה, או החליט לשמור על זכות השתיקה. מובן שזכותו של נאשם לשתוק, אולם ככל שהנאשם הקשה בהתנהלותו על גילוי האמת, יהווה הדבר שיקול נוגד פיצוי מבחינת בית המשפט, עד כדי שלילת פיצוי במקרים המתאימים.⁴²

- (ו) **סוג העבירה והעונש לו היה צפוי הנאשם אלמלא הזיכוי:** ככל שהנאשם הואשם בעבירה חמורה והיה צפוי לעונש חמור, ישמש הדבר שיקול להיעתר לבקשה לפסיקת הפיצוי.⁴³

מועד הגשת בקשה לפיצויים לפי סעיף 80 וסדרי הדין

14. **מועד הגשת הבקשה:** על פי תקנות 2 ו-4 לתקנות הפיצויים, בקשה לפיצויים לפי סעיף 80 תוגש עם תום הדיון. נפסק, כי על הבקשה להיות מוגשת "באופן מידי עם תום הדיון... או למצער בסמוך לכך".⁴⁴ הרציונל מאחורי כלל זה הוא שסוגיית הפיצויים היא חלק אינטגרלי

³⁸ עניין עזאם, לעיל ה"ש 25.

³⁹ בית המשפט העליון במספר פסקי דין ראה בשאלה האם הנאשם היה עצור למעלה מתשעה חודשים שיקול רלוונטי. בע"פ 1442/12, לעיל ה"ש 29, בפס' 7 ראה כב' השופט עמית במעצר הקצר מתשעה חודשים שיקול נוגד פיצוי. מאידך גיסא, כב' השופטת ברק-ארזי הבהירה כי היא אינה רואה בשיקול זה שיקול מכריע (עניין מור, לעיל ה"ש 7, בפס' 28 לפסק הדין של השופטת ברק-ארזי).

בהקשר זה יוער כי בפסיקת בית המשפט העליון נשמעה גם עמדה, שהגם שאינה הלכה, הגורסת שככל אין מקום לפצות בעילה של נסיבות אחרות מצדיקות אם המעצר היה קצר מתשעה חודשים ע"פ 5097/10 **בוגנים נ' מדינת ישראל**, פס' 21 לפסק הדין של כב' השופט מלצר (15.1.2013) (להלן: עניין **בוגנים**).

⁴⁰ עניין **כהן**, לעיל ה"ש 9, בפס' 13 לפסק הדין של כב' השופט מינץ.

⁴¹ עניין **דבש**, לעיל ה"ש 1, בפס' 20 לפסק הדין של כב' השופט חשין.

⁴² ראו למשל ע"פ 5923/07 **שתיאווני נ' מדינת ישראל**, בפס' 20 לפסק הדין של כב' השופטת ארבל (נבו) 6.4.2009; עניין **יוסף**, לעיל ה"ש 20, בפס' 27 לפסק הדין של כב' השופט ברק. כך, למשל, בע"פ 310/14 **ודיע נ' מדינת ישראל** (נבו) 17.6.2015 (להלן: עניין **ודיע**), נקבע כי הנאשם "שיקר ותעתע בחוקריו ובבית המשפט, ובכך גרם להתמשכות ההליכים – וממילא גם להתמשכות מעצרו" והדבר הווה שיקול מרכזי נגד מתן פיצוי. בעניין **כהן**, לעיל ה"ש 9 נקבע כי הנאשמים שיקרו בחקירה ושתקו במשפט כחלק מאסטרטגיה שהובילה לזיכויים ובנסיבות אלה בקשתם לפיצוי לא יכולה להתקבל. בעניין **עזאם**, לעיל ה"ש 25, נקבע כי שקריו של הנאשם במשטרה חיזקו את הראיות נגדו והדבר מהווה שיקול נוגד פיצוי. בעניין **שלומוב**, לעיל ה"ש 36, נפסק: "אין לך מקרה מובהק יותר שבו התנהלותו של הנאשם הביאה להגשת כתב אישום נגדו... המערער שיקר והטעה... סירב בתחילה למסור גרסה, ולאחר מכן מסר גרסת אליבי שקרית ומופרכת. גרסה זו היוותה מכשול בדרך התביעה אל חקר האמת... אין המערער יכול להישמע בטענה, כי האמת ניתנת הייתה לפענוח בקלות, כאשר הוא עשה כל שביכולתו – על מנת שלא תתגלה."

⁴³ ע"פ 1442/12, לעיל ה"ש 29, בפס' 6 לפסק הדין של כב' השופט עמית.

⁴⁴ עניין **אגבריה**, לעיל ה"ש 5, בפס' 9 לפסק הדין של כב' השופט מזוז.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
27 מאי 1990 ; 12 אוגוסט 1993 ; 16 מאי 2001 ; 1 ינואר 2003	עדכון אחרון : כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024

מההליך הפלילי העיקרי וההחלטה בה נסמכת, בין היתר, על חומר הראיות בתיק.⁴⁵ תובע ייתן דעתו לכך שהגשת הבקשה בשיהוי עשויה להוות עילה לדחייתה על הסף.⁴⁶

15. **סדרי הדין החלים:** תקנה 3 לתקנות הפיצויים קובעת, כי תקנות סדר הדין האזרחי יחולו על הבקשה בשינויים המחויבים.

ראשי הנזק בגינם ניתן לפסוק פיצויים לפי סעיף 80

16. **פיצויים בגין מעצר או מאסר ופיצויים על הוצאות הגנה:** תובע ייתן דעתו לכך שסעיף 80 לא נועד לפצות על עגמת הנפש והסבל שנגרמו לנאשם שזוכה,⁴⁷ כי אם לפצות בגין שני ראשי נזק: (א) הוצאות הגנה (ב) מעצר או מאסר.⁴⁸ ניתן לראות שגם התקנות עוסקות בפיצויים בגין שני ראשי נזק אלה בלבד.

פיצויים בגין מעצר או מאסר

17. ביקש נאשם פיצויים בגין מאסר או מעצר, יודא התובע שהנאשם לא ריצה מאסר או מעצר מקביל בתיק אחר. ככל שריצה מאסר או מעצר מקביל, יטען התובע שלא מתקיים התנאי של "מעצר או מאסר בשל האשמה ממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל".⁴⁹

פיצויים בגין הוצאות הגנה

18. תקנה 9 מתייחסת לסכום הפיצוי המרבי שניתן לפסוק בגין הוצאות הגנה (כנגזרת של מספר הדיונים שהתקיימו, בשים לב לסוג הדיונים ולערכאה בה התנהלו). תקנה 9(ב) מעניקה לבית המשפט סמכות לפסוק תשלום הוצאות בעד **שכר טרחת עורך דין**, בשיעור שלא יעלה על 50% מהפיצוי הקבוע בתקנות בגין אותו פריט. בפועל, השימוש בסמכות זו נעשה במשורה.

⁴⁵ שם, בפס' 9 לפסק הדין של כב' השופט מזוז.

⁴⁶ שם, בפס' 12 לפסק הדין של כב' השופט מזוז.

⁴⁷ ע"פ 586/78 **סולמי נ' מדינת ישראל**, פ"ד לג(1) 829 (1979); עניין **דבש**, לעיל ה"ש 1, בפס' 17 לפסק הדין של כב' השופט חשין; עניין **יוסף**, לעיל ה"ש 20, בפס' 19 לפסק הדין של כב' השופט ברק. יש לשים לב בהקשר זה לעניין **עשור**, לעיל ה"ש 36, שם העלה כב' השופט מצא ספק, האם לא חל כרסום בהלכה זו לאחר שבעניין **דבש** נפסק כי כלל הנסיבות רלוונטיות לשאלה האם יש לפסוק פיצויים מכח סעיף 80.

בהקשר זה יש לשים לב כי קיים הבדל מהותי בין השאלה האם כאב וסבל שחוה הנאשם יהיו שיקול בהחלטה האם לפסוק לו פיצויים בגין מעצר/מאסר והוצאות הגנה, לבין השאלה האם יש מקום לפסוק פיצויים מכח סעיף 80 בגין **ראש נזק** של כאב וסבל (שאינו מופיע בנוסח סעיף 80 או בתקנות הפיצויים). כמו כן יש לשים לב שבעניין **דבש** עצמו, אליו מפנה כב' השופט מצא בעניין **עשור**, נאמר מפורשות (בפס' 17) שסעיף 80 חל על מעצר/מאסר והוצאות הגנה בלבד. עוד יש לשים לב כי בע"פ 4620/03 **שתיי נ' מדינת ישראל**, פ"ד נח(1) 289, פס' 5 לפסק הדין של כב' השופט דורנר (2003), המאוחר לעניין **עשור** לעיל, נאמר מפורשות שפיצויים לפי סעיף 80 לא יכללו פיצויים בגין עגמת נפש וסבל. כך נאמר באופן ברור גם בעניין **עבד אלקאדר**, לעיל ה"ש 2, בפס' 18 לפסק הדין של כב' השופטת ברוך.

⁴⁸ עניין **עבד אלקאדר**, לעיל ה"ש 2, בפס' 18, 38 לפסק הדין של כב' השופטת ברוך.

⁴⁹ ראו את נוסח לשון ס' 80 לחוק העונשין, התשל"ז-1977; ראו גם את עניין **שלומוב**, לעיל ה"ש 36, בפס' 27 לפסק הדין של כב' השופטת ברלינר.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
27 מאי 1990 ; 12 אוגוסט 1993 ; 16 מאי 2001 ; 1 ינואר 2003	עדכון אחרון : כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024

כללה בקשת נאשם פסיקת פיצויים בשיעור של עד 150% כאמור, ייתן התובע דעתו לכך שהסמכות מתייחסת לרכיב שכר הטרחה בלבד (לא לרכיב של "הוצאות בפועל" המופיע בתקנות ולא לרכיב של פיצוי בגין מאסר או מעצר).⁵⁰

בקשה לפיצויים לפי סעיף 80 בגין מעצר בפיקוח אלקטרוני

19. חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: "חוק המעצרים") מגדיר פיקוח אלקטרוני כ"מעצר".⁵¹ משכך פסיקת פיצויים בגין מעצר בפיקוח אלקטרוני היא בסמכות בית המשפט. עם זאת, מטבע הדברים, מבחינת התנאים, מעצר בפיקוח אלקטרוני דומה בהרבה למעצר בית (בגינו אין לבית המשפט סמכות לפצות),⁵² מאשר למעצר מאחורי סורג ובריח.⁵³ עמדת המדינה היא כי בשל האמור לעיל ככלל אין מקום לפסוק פיצויים לפי סעיף 80 בגין תקופה בה שהה הנאשם במעצר בפיקוח אלקטרוני, ומכל מקום פיצויים לפי סעיף 80 בגין מעצר בפיקוח אלקטרוני צריכים להיות לכל היותר חלקיים.

גיבוש עמדה והתייעצות עם הפרקליטות האזרחית

20. במקרים בהם לאחר בחינת הבקשה כמפורט לעיל, נראה כי יש מקום לנסות להגיע להבנות עם המבקש לגבי מתן פיצוי ובמקרים המעוררים התלבטות בנוגע לאפשרות לנסות להגיע להסכמות כאמור, יש להתייעץ עם הרפרנט ביחידה, אשר יתייעץ גם עם הפרקליטות האזרחית. ככל שמגיעים להבנות, יש לעשות מאמץ לבחון את האפשרות להגיע להסכמה שתכלול מענה לכל דרישות הפיצוי של הנאשם שזוכה, לרבות דרישת פיצוי החורגת מפיצויים לפי סעיף 80, ככל שיש כזו.

ערעור על החלטה בבקשה לפי סעיף 80

⁵⁰ יש לתת את הדעת לשאלה האם מבקש הפיצויים יוצג בהליך על ידי הסניגוריה הציבורית. מבקש אשר יוצג בהליך על ידי הסניגוריה הציבורית ולא שילם שכר טרחה, מטבע הדברים לא יקבל פיצויים בגין שכר טרחת עורך דין.

⁵¹ סימן ג'1 לחוק המעצרים.

⁵² עניין עשור, לעיל ה"ש 36, בפס' 12 לפסק הדין של כב' השופט מצא; עניין בוגנים, לעיל ה"ש 39, בפס' 5 לפסק הדין של כב' השופט מלצר.

⁵³ העניין טרם נדון בבית המשפט העליון. בפסיקת בית המשפט המחוזי נדחו לא אחת בקשות לפיצויים בגין מעצר בפיקוח אלקטרוני. כך למשל בת"פ (מחוזי ב"ש) 16720-05-13 מדינת ישראל נ' בורדצקי, פס' 58 לפסק הדין (נבו 4.9.17), נדחתה בקשה לקבלת פיצוי בגין ימי מעצר בפיקוח אלקטרוני, תוך שבית המשפט קבע שכפי שאין מנכים ימי מעצר בפיקוח מתקופת העונש, אין מקום לפצות בגינם. בת"פ (מחוזי ב"ש) 67631-12-15 מדינת ישראל נ' נמרי, פס' 65 לפסק הדין (נבו 28.1.18), נדחתה בקשה לתשלום פיצוי בגין ימי מעצר בפיקוח אלקטרוני, תוך שבית המשפט ציין כי על פי התקנות אין זכות לפיצוי בגין תקופה זו, ויש לקחת בחשבון את עניין המעצר בפיקוח כחלק מהנסיבות האישיות. לצד האמור בת"פ (מחוזי י-ם) 6799-09-22 מדינת ישראל נ' הארון (נבו 3.5.24) בפס' 103-108, נקבע כי ניתן לפסוק פיצויים בגין מעצר בפיקוח אלקטרוני אשר מוגדר כמעצר, אולם יש לתת את הדעת לכך ששלילת החירות היא פחותה ומשכך גם הפיצוי יהיה חלקי. בעניין הארון נפסק פיצוי של מחצית הסכום הקבוע בתקנות עבור יום מעצר בגין יום מעצר בפיקוח אלקטרוני (תוך השוואה לסוגיית הארכת מעצר בפיקוח אלקטרוני).

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
עדכון אחרון: כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024	27 מאי 1990; 12 אוגוסט 1993; 16 מאי 2001; 1 ינואר 2003

21. **זכות ערעור ואופן סיווג ההליך:** על החלטה לפי סעיף 80 יש ערעור בזכות. הערעור יסווג כערעור פלילי ויידון באופן שבו דנים בערעור פלילי.⁵⁴ תובע ייתן דעתו לפסיקה לפיה ככלל, ערכאת הערעור לא תתערב בהחלטת הערכאה הדיונית הנוגעת לבקשת פיצויים לפי סעיף 80.⁵⁵ ההתערבות תהא שמורה למקרים חריגים בלבד,⁵⁶ בהם קיימים "טעמים מבוררים" לעשות כן.⁵⁷ בבחינת הערעור ייתן בית המשפט משקל משמעותי להחלטת המותב שדן בתיק העיקרי,⁵⁸ שכן החלטתו נסמכת על התרשמותו הבלתי אמצעית מהראיות ומהעדויות שהובאו בפניו וכן מהתנהלות הצדדים במשפט.⁵⁹ ההלכה הפסוקה אף הכירה בכך שראוי לתת משקל ל"תחושת הבטן" של הערכאה הדיונית בשאלה האם יש הצדקה לפסוק פיצויים לנאשם שזוכה, או שכתב האישום בעניינו בוטל.⁶⁰ בעניין זה נקבע כי קיים דמיון, בשינויים המחויבים ובמקרים בהם יש רלוונטיות, להתרשמות הבלתי אמצעית של ביהמ"ש לצורך קביעת הפיצויים, בין כלל אי ההתערבות בנוגע לפיצויים לפי סעיף 80 לבין כלל אי ההתערבות החל על קביעות מהימנות של הערכאה הדיונית.⁶¹

22. **גיבוש עמדה בערעור על החלטה הדוחה בקשה לפיצויים לפי סעיף 80:** ככל שערכאת הערעור מציעה להגיע להבנות, אין לעשות זאת מבלי להתייעץ עם הרפרנט ביחידה וכן עם הפרקליטות האזרחית. ככל שמגיעים להבנות, יש לעשות מאמץ לבחון את האפשרות להגיע להסכמה כוללת כמפורט בסעיף 20 לעיל.

ג. בקשת פיצויים לפי סעיף 38(א) לחוק המעצרים

23. **המסגרת החוקית:** סעיף 38(א) לחוק המעצרים קובע:

"נעצר אדם ושחרר בלא שהוגש נגדו כתב אישום, ומצא בית המשפט שלא היה יסוד למעצר, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי האדם, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לו פיצוי על מעצרו והוצאות הגנתו בסכום שיקבע בית המשפט."

תקנות הפיצויים חלות גם על בקשת פיצויים מכח סעיף 38(א) לחוק המעצרים.⁶²

⁵⁴ ס' 80(ג) לחוק העונשין ותקנה 7 לתקנות הפיצויים. לענין זה, לרבות ההיסטוריה החקיקתית, ר' גם את ע"פ 3785/90 **שפאר נ' מדינת ישראל**, מה(5) 397, פס' 4 לפסק הדין של כב' השופט לוי (1991) ואת ע"פ 292/78 **גבאי נ' מדינת ישראל**, פד"א לג(1) 36 (1978).

⁵⁵ עניין **ודיע**, לעיל ה"ש 42, בפס' 9 לפסק הדין של כב' השופט ברון; עניין **כהן**, לעיל ה"ש 9, בפס' 10 לפסק הדין של כב' השופט מינץ; עניין **אברג'ל**, לעיל ה"ש 1, בפס' 12 לפסק הדין של כב' השופט מינץ.

⁵⁶ ע"פ 1325/19, לעיל ה"ש 33, בפס' 5 לפסק הדין של כב' השופט ברון.

⁵⁷ ע"פ 5205/04 **גואטה נ' מדינת ישראל** (נבו 3.7.2007); עניין **דבש**, לעיל ה"ש 1, בפס' 54 לפסק הדין של כב' השופט חשין.

⁵⁸ ככלל המותב שידון בבקשה לפי סעיף 80 הוא המותב שדן בתיק העיקרי.

⁵⁹ עניין **ודיע**, לעיל ה"ש 42, בפס' 9 לפסק הדין של כב' השופט ברון.

⁶⁰ עניין **בוגנים**, לעיל ה"ש 39, בפס' 4 לפסק הדין של כב' השופט עמית; עניין **אגבריה**, לעיל ה"ש 5, בפס' 14 לפסק הדין של כב' השופט מזוז; ע"פ 1325/19, לעיל ה"ש 33, בפס' 5 לפסק הדין של כב' השופט ברון.

⁶¹ עניין **שלומוב**, לעיל ה"ש 36, בפס' 29 לפסק הדין של כב' השופט ברלינר.

⁶² תקנה 1 לתקנות מבהירה על אילו בקשות חלות התקנות. התקנות חל בין היתר על "בקשה לפיצוי בשל מעצר והוצאות הגנה לפי סעיף 32 לחוק סדר הדין הפלילי". סעיף 38 לחוק המעצרים החליף את סעיף 32 לחוק סדר הדין הפלילי. לעניין זה ראו: הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – עיכוב, מעצר ושחרור), התשנ"ה-1995, ה"ח הממשלה 2366; עניין **דבש** לעיל ה"ש 1, בפס' 14 לפסק הדין של כב' השופט חשין.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
עדכון אחרון: כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024	27 מאי 1990; 12 אוגוסט 1993; 16 מאי 2001; 1 ינואר 2003

24. הליך לפי סעיף 38(א) לחוק המעצרים הינו "הליך מהיר ומיוחד החורג מדרך המלך לקבלת סעד בגין פגיעה בזכויות בעקבות מעצר שווא"⁶³.

25. **תנאי סף להגשת בקשה: החשוד נעצר ושחרר "בלא שהוגש נגדו כתב אישום".** נפסק, כי לא די בכך שהחשוד שוחרר בלא שהוגש נגדו כתב אישום, אלא נדרש **שהתקבלה החלטה שלא להגיש נגדו כתב אישום** בשל האירועים בגינם נעצר.⁶⁴ לפיכך, אם הוגשה בקשת פיצויים לפי סעיף 38(א) לחוק המעצרים בעניינו של חשוד שנעצר ושחרר, אך טרם התקבלה החלטה על סגירת התיק בעניינו, יש להתנגד לבקשה בנימוק שהחשוד אינו עומד בתנאי הסף להגשתה.⁶⁵

26. **עילות הפיצוי ונטל ההוכחה:**

(א) לא היה יסוד למעצר.

(ב) נסיבות אחרות המצדיקות.

הנטל על המבקש להוכיח את קיומה של עילה / עילות פיצוי בעניינו.

27. **לא היה יסוד למעצר:** פירוש הביטוי "לא היה יסוד למעצר" בסעיף 38(א) טרם נדון בפסיקת בית המשפט העליון.⁶⁶ עם זאת, תובע ייתן דעתו לכך ששאלת היסוד למעצר נבחנת **בנקודת הזמן שבה בוצע המעצר**.⁶⁷ מובן שעצם העובדה שהחשוד שוחרר ולא הוגש נגדו כתב אישום אינה מלמדת, כשלעצמה, שלא היה יסוד למעצרו. יש להקפיד לבחון את הדברים על פי המידע שהיה בנקודת הזמן הרלוונטית, ולא מתוך חכמה שבדיעבד.

28. **הרף הראייתי הנדרש למעצר:** תובע ייתן דעתו לכך שהרף הראייתי הנדרש למעצר, נמוך משמעותית מהרף הראייתי הנדרש להגשת כתב אישום. לפיכך, בבקשה לפי סעיף 38(א) יבחן התובע אם התשתית הראייתית למעצר גיבשה **יסוד סביר לחשד ולא סיכוי סביר להרשעה**.⁶⁸

29. סעיף 38(א) לחוק המעצרים דומה דמיון מבני ותוכני לסעיף 80 לחוק העונשין. בשים לב לדמיון בין הסעיפים, החלקים בהנחיה העוסקים בפיצויים לפי סעיף 80 רלוונטיים גם לבקשות לפי סעיף 38(א) **בשינויים המחוייבים**.

ד. בקשת פיצויים של נאשם שזוכה במסגרת משפט חוזר

בהקשר זה ראו גם את עניין **עבד אלקאדר**, לעיל ה"ש 2, בפס' 18 לפסק הדין של כב' השופטת ברוך, שם הבהיר בית המשפט העליון על אילו בקשות חלות התקנות ומנה בהקשר זה את סעיף 38 לחוק המעצרים.

⁶³ רע"פ 2707/17 **פלוגי נ' מדינת ישראל**, פס' 15 לפסק הדין (נבו 6.7.2017).

⁶⁴ שם.

⁶⁵ מבחינת משך זמן הטיפול בתיק עד לקבלת החלטה, יש לשים לב לסעיף 57א לחוק סדר הדין הפלילי ולהנחיית היועץ המשפטי לממשלה מספר 4.1202 "משך טיפול התביעה עד להגשת כתב אישום".

⁶⁶ רע"פ 3508/19 **חמד נ' מדינת ישראל**, פס' 12 לפסק הדין (נבו 21.7.19).

⁶⁷ שם, בפס' 10 (טיעון המדינה) ו-14 (קבלת הטיעון) לפסק הדין.

⁶⁸ ס' 23 לחוק המעצרים; עניין **קקון**, לעיל ה"ש 16 בפס' 11 לפסק הדין של כב' השופט דנציגר.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 10.8 – בקשת פיצויים של נאשמים וחשודים מהמדינה במסגרת הליך פלילי	
27 מאי 1990 ; 12 אוגוסט 1993 ; 16 מאי 2001 ; 1 ינואר 2003	עדכון אחרון : כ"ה בתשרי תשפ"ה, 27 באוקטובר 2024

30. **המסגרת החוקית:** סעיף 31(ג) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: **"חוק בתי המשפט"**) קובע:

"במשפט חוזר יהיו לבית המשפט העליון או לבית משפט מחוזי כל הסמכויות הנתונות לבית משפט מחוזי במשפט פלילי והנתונות לבית המשפט העליון בערעור פלילי, פרט לסמכות להחמיר בעונש; בית המשפט רשאי לתת כל צו הנראה בעיניו כדי לפצות נידון שנשא ענשו או חלק ממנו ושהרשעתו בוטלה כתוצאה מן המשפט החוזר, או לתת כל סעד אחר; מת הנידון – רשאי בית המשפט לתת צו כאמור לטובת אדם אחר."

31. סעיף 31(ג) לחוק בתי המשפט הינה הוראת חוק ספציפית אשר גוברת על הוראת סעיף 80 לחוק העונשין.⁶⁹

32. **בבקשה מכח סעיף 31(ג) ייתן התובע דעתו לאמור להלן:**

(א) סעיף 31(ג) לחוק בתי המשפט לא מגביל את הפיצוי לשתי העילות המנויות בסעיף 80 לחוק העונשין.

(ב) סעיף 31(ג) לחוק בתי המשפט לא מגביל את הפיצוי מבחינת היקפו, או מבחינת ראשי הנזק שניתן לפצות בגינם⁷⁰ – נאשם שזוכה במשפט חוזר רשאי לעתור לפיצוי בגין כל נזק הנובע מההרשעה.

(ג) הנטל להוכיח את הנזקים מוטל על המזוכה.⁷¹

(ד) פיצויים שנפסקו לפי סעיף 31(ג) יובאו בחשבון בעת פסיקת כל פיצוי בעתיד.⁷²

(ה) הפסיקה סייגה מתן פיצוי בגין זיכוי במסגרת משפט חוזר לנזקים שלא נגרמו בעטיו של הנאשם עצמו.⁷³ כך, למשל, כאשר הנאשם נמנע מלמסור מידע שהיה בו כדי לשנות את ההליכים נגדו (אליבי למשל), או הטעה את המשטרה במכוון, באופן שהקשה על גילוי האמת. נפסק גם, כי יש להימנע מפסיקת פיצויים במקום שהדבר עלול להוביל לתוצאה מקוממת.⁷⁴

33. בקשת פיצויים לפי סעיף 31(ג) לחוק בתי המשפט תוגש ותידון על ידי בית המשפט **שהכריע במשפט החוזר**.⁷⁵

⁶⁹ עניין **עבד אלקאדר**, לעיל ה"ש 2 בפס' 19.

⁷⁰ שם, פס' 38 לפסק הדין של כב' השופטת ברוך.

⁷¹ שם, פס' 39 לפסק הדין של כב' השופטת ברוך.

⁷² שם, פס' 37–38 לפסק הדין של כב' השופטת ברוך.

⁷³ שם, פס' 31 לפסק הדין של כב' השופטת ברוך.

⁷⁴ שם.

⁷⁵ ס' 31(ג) לחוק בתי המשפט, התשמ"ד-1984.